

ΣΕ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ ΝΕΩΝ ΠΡΟΚΛΗΣΕΩΝ Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ

ΤΟΥ ΝΙΚΟΥ ΒΕΤΤΑ

Η ευρωπαϊκή και παγκόσμια οικονομία βρέθηκε σε ισχυρή τροχιά ανάκαμψης μετά τη βαθιά ύφεση που προκάλεσε η πανδημία κατά το 2020, αλλά πλέον βρίσκεται πάλι σε ένα επικίνδυνο πεδίο, που καθορίζεται κυρίως από τον υψηλό πληθωρισμό και την απότομη αλλαγή στη νομισματική πολιτική που προκαλείται, με έντονη αύξηση στο κόστος χρηματοδότησης. Μετά την πολιτική διοχέτευσης ρευστότητας σε εξαιρετικά μεγάλη διάρκεια, κλίμακα και εύρος από τις κεντρικές τράπεζες πριν, αλλά ιδίως κατά τη διάρκεια της πανδημίας, συσσωρεύτηκαν ανισορροπίες που ήταν αναμενόμενο ότι θα κατέληγαν σε κάποιον πληθωρισμό. Αυτός, άλλωστε, εάν ήταν σε χαμηλά επίπεδα, θα διευκόλυνε και τον χειρισμό των χρεών που είχαν δημιουργηθεί, ιδιωτικών και δημοσίων, προσφέροντας ένα έμμεσο κούρεμα. Όμως ο πληθωρισμός γρήγορα έφτασε σε εξαιρετικά υψηλά επίπεδα, και εντάθηκε, σε συνδυασμό με την ενεργειακή κρίση από τη ρωσική εισβολή στην Ουκρανία που συνεχίζει να αποτελεί πλήγμα για την Ευρώπη αλλά και τη διεθνή οικονομική σταθερότητα. Ο επίμονος πληθωρισμός παραμένει πηγή αβεβαιότητας και αστάθειας για το επόμενο διάστημα.

Σε αυτό το πλαίσιο, η ελληνική οικονομία είχε πρόσφατα ισχυρότερη ανάκαμψη από τις περισσότερες άλλες ευρωπαϊκές, ενώ συνολικά σε μακροοικονομικό επίπεδο οι επιδόσεις της ήταν καλύτερες από ό,τι αναμενόταν. Οι ισχυροί ρυθμοί μεγέθυνσης που επικράτησαν κατά τα δύο προηγούμενα έτη στηρίχθηκαν σε σειρά παραγόντων: την ισχυρή ανάκαμψη του τουρισμού και των μεταφορών καθώς, λόγω της δομής της, η ελληνική οικονομία είχε πληγεί περισσότερο από πολλές άλλες από τους αρχικούς περιορισμούς της πανδημίας· τις μεσοπρόθεσμες τάσεις μεγέθυνσης, σε συνέχεια της προηγούμενης δεκαετούς ύφεσης και εφόσον η χώρα απέχει ακόμη από το παραγωγικό δυναμικό της, που μπορεί να φτάσουν σε υψηλότερα επίπεδα εφόσον συνεχίζεται η μείωση της ανεργίας και η σταδιακή κάλυψη του επενδυτικού κενού· την αύξηση των επενδύσεων, σε ένα διεθνές πλαίσιο που ήταν ευνοϊκό για χρηματοδότηση, αλλά και σε συνέχεια μεταρρυθμιστικής προόδου σε συγκεκριμένους τομείς καθώς και της σταθεροποίησης του ευρύτερου πλαισίου της οικονομίας· τη στήριξη με μεταβιβάσεις και φορολογικά και άλλα κίνη-

Ο Νίκος Βέττας είναι γενικός διευθυντής ΙΟΒΕ και καθηγητής Οικονομικού Πανεπιστημίου Αθηνών.

τρα προς νοικοκυριά και επιχειρήσεις, όμως με μεγάλα ελλείμματα στο δημόσιο ταμείο και υψηλότερο δανεισμό ως αποτέλεσμα.

Ειδικότερα, από τα μέσα του 2021, ο ρυθμός μεγέθυνσης του εγχώριου ΑΕΠ είναι υψηλότερος από τον αντίστοιχο μέσο όρο της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Επιπλέον, ενώ ο μέσος ρυθμός ανάπτυξης στην ΕΕ27 μειωνόταν διαχρονικά τα διαδοχικά τρίμηνα του 2022, το εγχώριο ΑΕΠ παρουσίασε υψηλότερη ετήσια αύξηση κατά +5,2% το τελευταίο τρίμηνο του 2022, σε σχέση με την ετήσια αύξηση του +4,4% το 3ο τρίμηνο του ίδιου έτους. Συνολικά, σύμφωνα με τα πιο πρόσφατα επίσημα στοιχεία, η εκτίμηση για την ετήσια ανάπτυξη της ελληνικής οικονομίας το 2022 είναι στο 5,9%, ενώ η εκτίμηση της ετήσιας ανάπτυξης για την οικονομία της ΕΕ27 είναι στο 3,5%.

Οι επενδύσεις είναι ο πλέον κρίσιμος παράγοντας για τη διατηρήσιμη ανάπτυξη της ελληνικής οικονομίας μεσοπρόθεσμα. Τα τελευταία χρόνια καταγράφεται αύξηση του ρυθμού μεγέθυνσης των επενδύσεων παγίου κεφαλαίου, η οποία οφείλεται στην πιστωτική επέκταση των ιδιωτικών τραπεζών, καθώς και στους πόρους που διατέθηκαν από τον Μηχανισμό Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας (RRF) της ΕΕ το 2022. Κατά το 2022, όλες οι κύριες κατηγορίες επενδύσεων συνέβαλαν θετικά στην αύξηση του σχηματισμού παγίου κεφαλαίου (+11,7% ετησίως), με την υψηλότερη συνεισφορά να έχουν οι «Κατοικίες και Κατασκευές» καθ' όλη τη διάρκεια του έτους. Ωστόσο, συνολικά το επίπεδο των επενδύσεων παγίου κεφαλαίου παραμένει ακόμη χαμηλό.

ΠΛΗΘΩΡΙΣΜΟΣ

Ο έντονος πληθωρισμός αποτελεί τον πιο άμεσο κίνδυνο για την ελληνική οικονομία βραχυχρόνια. Εν μέσω της παγκόσμιας ενεργειακής κρίσης και των εξωγενών πληθωριστικών πιέσεων, ο εγχώριος πληθωρισμός το 2022 διαμορφώθηκε στο 9,6%, στο υψηλότερο επίπεδο από το 1994. Εξετάζοντας τη δυναμική του, ο ετήσιος ρυθμός του εγχώριου Εναρμονισμένου Δείκτη Τιμών Καταναλωτή διαμορφώθηκε στο 9,3% το 2022, από 0,6% το 2021. Άρχισε να αποκλιμακώνεται το δεύτερο εξάμηνο πέρυσι, φθάνοντας στο 7,3% τον Ιανουάριο και στο 6,5% τον Φεβρουάριο του 2023. Η σχετική μείωση μπορεί να αποδοθεί κυρίως στην ισχυρότερη αρνητική επίδραση των τιμών των ενεργειακών αγαθών (-0,9%), όμως ο πληθωρισμός των τροφίμων συνέχισε να αυξάνεται. Ταυτόχρονα, ενώ ο εγχώριος ΕνΔΤΚ ήταν σταθερά υψηλότερος από τον αντίστοιχο δείκτη στην Ευρωζώνη το πρώτο εξάμηνο πέρυσι, η τάση αυτή αντιστράφηκε το δεύτερο εξάμηνο. Ο δομικός πληθωρισμός παραμένει ωστόσο υψηλότερος στην Ελλάδα. Συνολικά, και εκτός από το μέρος που οφείλεται στο εισαγόμενο κόστος, το επίπεδο του πληθωρισμού βραχυχρόνια μπορεί να μειωθεί με ένταση του ανταγωνισμού στις αγορές και μεσοπρόθεσμα με ισχυροποίηση της εγχώριας παραγωγικής βάσης.

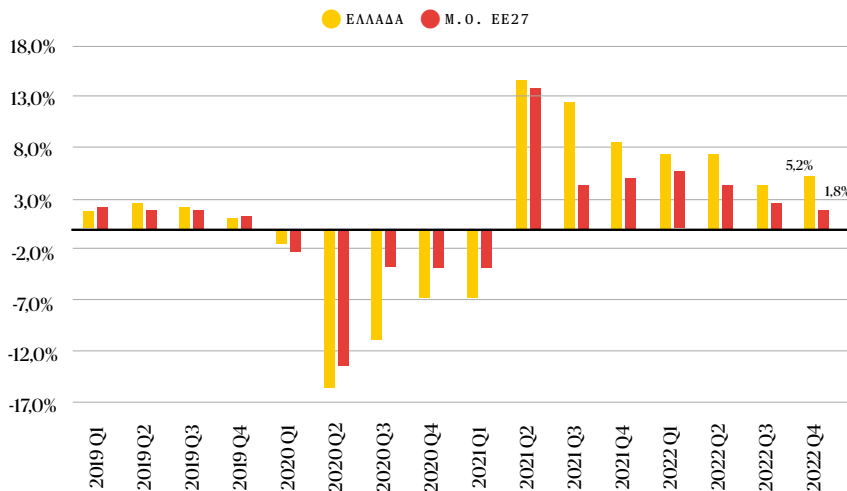
ΕΞΩΤΕΡΙΚΟ ΙΣΟΖΥΓΙΟ

Ένα ακόμη κρίσιμο ζήτημα είναι βέβαια το εξωτερικό ισοζύγιο της χώρας, που μεσοπρόθεσμα αποτελεί και καθρέφτη της ανταγωνιστικότητάς της. Στο τρέχον διάστημα, παρατηρείται σημαντική και ανησυχητική επιδείνωση του ελλείμματος στο ισοζύγιο προϊόντων,

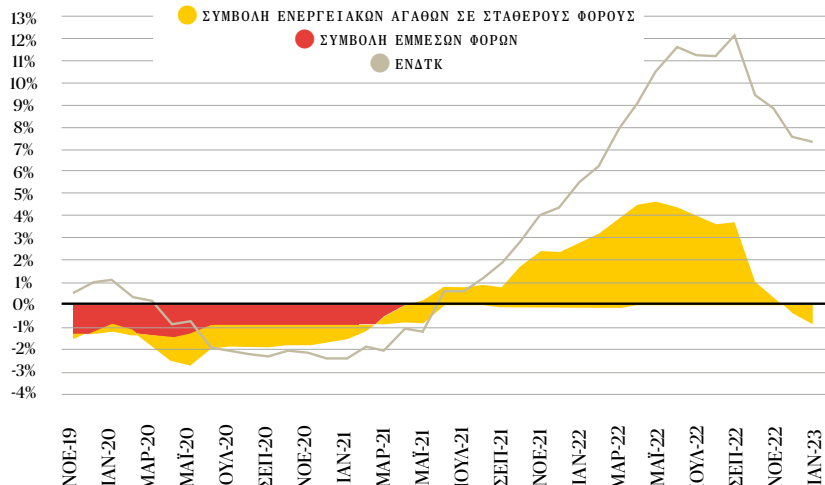
η οποία αντισταθμίστηκε μόνο εν μέρει από το πλεόνασμα των υπηρεσιών. Στα προϊόντα, το μεγαλύτερο μέρος της αύξησης των ροών οφείλεται στα καύσιμα, ενώ στον τομέα των υπηρεσιών τα έσοδα από τις μεταφορές διαμορφώθηκαν σε ιστορικά υψηλά επίπεδα και τα έσοδα από τον τουρισμό έφτασαν περίπου στο 97% του αντίστοιχου επιπέδου ρεκόρ του 2019. Συνολικά, η ετήσια αύξηση των συνολικών εισαγωγών το 2022 (10,2%) ήταν υπερδιπλάσια σε σχέση με την αντίστοιχη αύξηση των εξαγωγών (4,9%). Αξίζει, ωστόσο, να σημειωθεί ως σημαντική εξέλιξη η ενίσχυση της εξωστρέφειας της ελληνικής οικονομίας, με το άθροισμα εξαγωγών και εισαγωγών σε σχέση με το ΑΕΠ να φτάνει στα υψηλότερα επίπεδά του το 2022. Ειδικότερα, η αύξηση των εξαγωγών προϊόντων τα τελευταία έτη, σε συνδυασμό με τη σταδιακή ενδυνάμωση κλάδων της μεταποίησης, είναι από τις πλέον θετικές τάσεις. Η συνέχιση της εξαρτάται από τις προτεραιότητες της εγχώριας πολιτικής στη στήριξη της εξωστρέφειας, αλλά φυσικά και από τον ρυθμό ανάπτυξης στις αγορές του εξωτερικού όπου καταγράφεται φέτος σημαντική επιβράδυνση.

Συνολικά, η ελληνική οικονομία κατέγραψε υψηλούς ρυθμούς μεγέθυνσης σε όλο το τελευταίο διάστημα. Στην πρόσφατη πορεία της καταγράφονται επίσης επιμέρους θετικές εξελίξεις, όπως στις εξαγωγές προϊόντων και στις επενδύσεις, αλλά και αδυναμίες και παράγοντες ανησυχίας, όπως στο διευρυνόμενο έλλειμμα του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών. Στο δημόσιο ταμείο, τα ελλείμματα θα πρέπει επίσης το συντομότερο να μετατραπούν σε λελογισμένα, αλλά συστηματικά πρωτογενή πλεονάσματα. Οι εξελίξεις στο ευρωπαϊκό και διεθνές πλαίσιο κάθε άλλο παρά προσφέρουν για εφησυχασμό και αντίθετα υπογραμμίζουν την ανάγκη να υποστηρίξει η οικονομική πολιτική την περαιτέρω βελτίωση της οικονομίας. Η επιβράδυνση της μεγέθυνσης στις περισσότερες οικονομίες, μαζί με την έντονη και συνεχιζόμενη άνοδο των επιτοκίων, πλήττει τη δική μας οικονομία σε κρίσιμες πλευρές, όπως οι εξαγωγές και οι επενδύσεις. Ταυτόχρονα, η αστάθεια και οι κίνδυνοι στο διεθνές χρηματοπιστωτικό πλαίσιο, σε συνέχεια συσσωρευμένων ανισορροπιών και έντονων διακυμάνσεων των δημοσιονομικών και νομισματικών πολιτικών τα προηγούμενα έτη, σε καμία περίπτωση δεν μπορούν να αγνοηθούν. Η ορατή και άμεση πρόοδος δημοσιονομικά, και σε κρίσιμους τομείς που καθορίζουν την παραγωγικότητα, είναι αναγκαία προϋπόθεση ώστε και το εξωτερικό κόστος χρηματοδότησης της χώρας να βρεθεί σε τροχιά μείωσης και μακριά από μια νέα περιοχή κινδύνου. ■■■

ΤΡΙΜΗΝΙΑΙΟ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟ ΑΕΠ (ΕΤΗΣΙΑ % ΜΕΤΑΒΟΛΗ)



ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΕΜΜΕΣΩΝ ΦΟΡΩΝ ΚΑΙ ΤΙΜΩΝ ΕΝΕΡΓΕΙΑΣ ΣΤΟΝ ΠΑΝΘΩΡΙΣΜΟ



ΕΞΕΛΙΞΗ ΙΣΟΖΥΓΙΟΥ ΤΡΕΧΟΥΣΩΝ ΣΥΝΑΛΛΑΓΩΝ ΜΕΤΑ ΤΗΝ ΕΙΣΟΔΟ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΖΩΝΗ

